

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 250/2022-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Jindřichom Stoszekom, advokátom, Černyševského 26, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Pezinok v konaní vednom pod sp. zn. 37 C 102/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 37 C 102/2013 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **3 500 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Pezinok **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Okresný súd Pezinok **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 250/2022-20 z 10. mája 2022 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 C 102/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľ je v napadnutom konaní, ktoré začalo podaním žaloby 8. februára 2008 (návrhu na vydanie platobného rozkazu), žalovanou stranou v spore o zaplatenie sumy 27 971,36 eur s príslušenstvom. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom z 12. októbra 2021. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom ešte nebolo rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Napadnuté konanie trvá neprimerane dlho a keďže bolo vo veci podané odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie, je podľa názoru sťažovateľa *„prognóza časovo náročného odvolacieho konania, pričom vzhľadom na rozdielnosť právnych názorov vo veci konajúcich zákonných sudcov nie je vylúčené zrušenie rozsudku a vrátenie veci prvostupňovému súdu na rozhodnutie. Časová prognóza právoplatného skončenia vecí je teda dramatická.“*

4. Sťažovateľovi, ako v ústavnej sťažnosti uvádza, vznikla v dôsledku prietahov v napadnutom konaní ujma vo výške 5 000 eur, preto žiada od okresného súdu priznanie finančného zadosťučinenia v tejto výške.

5. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho ústavnej sťažnosti rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie ním označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikáže okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov a prizná mu finančné zadosťučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní okresného súdu z 1. júna 2022 sa predseda okresného súdu stotožnil s vyjadrením sťažovateľa, že žaloba bola na okresnom súde podaná 8. februára 2008, avšak sťažovateľovi bola doručená až 6. júna 2013, a teda až vtedy sa sťažovateľ subjektívne dozvedel, že je proti nemu vedené súdne konanie, s čím je potom možné spájať stav jeho právnej neistoty. V ďalšom potom chronologicky zhrnul prehľad úkonov v napadnutom konaní a v závere konštatoval, že *„ústavná sťažnosť bola podaná dňa 31.12.2021, teda dva mesiace potom, ako súd vo veci vyhlásil prvostupňový rozsudok. Okresný súd Pezinok sťažovateľa dňa 12.10.2021 zaviazal k zaplateniu 27.971,36 eur s prísl. V čase podania ústavnej sťažnosti, teda už bolo prvostupňovým súdom vo veci rozhodnuté, rozsudok už bol sťažovateľovi doručený a sťažovateľ voči rozsudku podal odvolanie. I z uvedenej časovej osi sa javí podanie ústavnej sťažnosti zo strany sťažovateľa ako účelové. Nakoľko súd vo veci meritórne rozhodol, tak pokiaľ sa sťažovateľ domáha od Ústavného súdu Slovenskej republiky, aby prikázal v konaní sp. zn. 37 C 102/2013 konať bez zbytočných prietahov, tak v tomto štádiu je takýto návrh bezpredmetný, nakoľko spis sa nachádza na odvolacom konaní od 14.02.2022 a do času vrátenia spisu z Krajského súdu v Bratislave Okresný súd Pezinok nemá kompetenciu vo veci konať. Vzhľadom na charakter sporu, najmä postavenie sťažovateľa ako žalovaného, jeho správanie sa v súdom hodnotenom hmotnoprávnom vzťahu so žalobcom, ktoré hraničilo s podvodným konaním, keď za účelom*

získania provízie za sprostredkovanie uzavretia životného poistenia uzavrel zmluvu sám so sebou a následne neplatil poistné a plynulosť konania, ako i nemožnosť konania v rokoch 2020 a 2021 z objektívnych dôvodov sa javí návrh na priznanie finančného zadostučinenia v sume 5.000,-- eur za neprimeraný.“.

III.2. Replika sťažovateľa:

7. Vyjadrenie okresného súdu doručil ústavný súd sťažovateľovi, ktorý vo svojom vyjadrení v podstatnom uviedol, že svojím správaním „nezaložil žiadnu prekážku, ktorá by vyvolala takmer päťročný prietah v doručení žaloby, alebo v tom, že tento spor trvá 14 rokov. Už len táto skutočnosť podmieňuje výšku jeho požiadavky finančného zadostučinenia. S tým je totiž na jeho osobu priamo spojený aj materiálny dopad prietahov v celom súdnom konaní - úroky z omeškania, ktoré k dnešnému dňu predstavujú sumu 21.922,97 €. Napokon stav právnej neistoty u neho pretrváva doposiaľ, pretože vec nebola právoplatne skončená. Pokiaľ ide o námietku v argumentácii, že spis sa v súčasnosti nachádza na Krajskom súde Bratislava v odvolacom konaní, poukazujeme na to, že ústavná sťažnosť bola podaná v čase, kedy sa nachádzal na Okresnom súde Pezinok. Možno aj podanie ústavnej sťažnosti urýchlilo predloženie spisu odvolaciemu súdu. Ďalej poukazujeme na to, že v konaní k rozsiahlym prietahom od začatia konania do vydania prvostupňového rozsudku nepochybne došlo a tieto prietahy zaviniť jednoznačne Okresný súd Pezinok. Nie je teda dôvod ústavnou sťažnosťou označovať ako vinníka prietahov Krajský súd Bratislava.“. V závere sťažovateľ vyjadril svoje presvedčenie, že výška finančného zadostučinenia je s prihliadnutím na uvedené skutočnosti symbolická a nie je možné dvojročnou pandémie ospravedlniť dlhotrvajúci štrnásťročný súdny spor. Navyše je predpoklad, že odvolacie konanie potrvá vzhľadom na zaťaženosť súdov aj tri roky.

8. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov spočíva v konštatovaní prietahového postupu okresného súdu s dôrazom na skutočnosť, že v čase podania ústavnej sťažnosti napadnuté konanie trvá viac ako 13 rokov a vzhľadom na podané odvolanie nie je predpoklad skorého právoplatného skončenia veci sťažovateľa.

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným

spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III.ÚS 154/06, II.ÚS 118/2019).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III.ÚS 111/02, IV.ÚS74/02, III.ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

12. Ústavný súd si pre účely rozhodnutia o ústavnej sťažnosti vyžiadal súdny spis, s ktorého obsahom sa podrobne oboznámil.

13. Z predloženého spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že konanie začalo doručením žaloby (návrhu na vydanie platobného rozkazu) 8. februára 2008. Uznesenie zo 7. septembra 2016, ktorým okresný súd žalobu odmietol, Krajský súd v Bratislave uznesením z 26. apríla 2018 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s konštatovaním, že ak súd prvej inštancie zastával názor, že žaloba nie je dôvodná len pre nesúlad žalobcom tvrdených skutočností o výške žalovaného nároku, mal vo veci meritórne rozhodnúť a žalobu zamietnuť, nie odmietnuť. Zo strany okresného súdu došlo k nesprávne procesnému postupu, ktorý bol dôvodom zrušenia rozhodnutia. Okresný súd následne vo veci rozhodol rozsudkom z 12. októbra 2021, proti ktorému sťažovateľ podal odvolanie, ktoré bolo 14. februára 2022 predložené odvolaciemu súdu. Napadnuté konanie nie je teda ku dňu rozhodovania o ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o návrhu na zaplatenie peňažného plnenia s príslušenstvom z titulu zmluvy o obchodnom zastúpení pri sprostredkovaní poistenia osôb, v ktorom má sťažovateľ postavenie žalovaného. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Zo skutočností uvedených sťažovateľom a okresným súdom ani z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej zložitosti veci. Ani pokiaľ ide o faktickú zložitosť, nie je namieste považovať tento spor za zložitý.

15. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť. Ústavný súd konštatuje, že nezistil také správanie sťažovateľa ako strany sporu v napadnutom konaní, ktoré by prispelo k zbytočným priet'ahom.

16. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní, pričom konštatuje, že už zo samotnej dĺžky konania možno vyvodit', že okresný súd v ňom nerešpektoval zásadu rýchlosti a efektívnosti súdneho konania a spôsobil tak priet'ahy, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné a opodstatňujúce záver ústavného súdu o porušení čl. 48 ods. 2 ústavy.

17. Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna (nesústreďená) činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov [napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09].

18. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na neefektívnu činnosť okresného súdu v napadnutom konaní, o čom svedčí skutočnosť, že jeho prvé rozhodnutie vo veci samej (uznesenie o odmietnutí žaloby zo 7. septembra 2016) bolo zrušené odvolacím súdom, ktorý konštatoval nesprávny procesný postup okresného súdu (bod 13 odôvodnenia tohto nálezu). Po zrušení rozhodnutia okresného súdu (apríl 2018) bol tento povinný postupovať tak, aby v čo najkratšej dobe splnil inštruktívne pokyny odvolacieho súdu a odstránil vady, ktoré mu boli vytknuté. Napriek tomu okresný súd rozhodol vo veci samej až po viac ako troch rokoch (október 2021), zatiaľ neprávoplatne. Je zrejmé, že okresný súd nezvolil v napadnutom konaní taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza. Pozornosti ústavného súdu zároveň neušlo, že vo veci sťažovateľa došlo sedemkrát k zmene zákonného sudcu, čo taktiež neprispelo k rýchlemu a plynulému priebehu súdneho konania.

19. Aj vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

20. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd súčasne prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov. Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd po podaní ústavnej sťažnosti už predložil súdny spis na rozhodnutie o odvolaní odvolaciemu súdu a aktuálne nemá právomoc vo veci konať, ústavný súd v okolnostiach preskúmvanej veci tomuto návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.1. Primerané finančné zadosťučinenie:

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

22. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

23. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur, ktoré odôvodnil ujmou, ktorá mu v tejto výške bola spôsobená.

24. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012). Vo veci sťažovateľa podľa názoru ústavného

súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy, pričom ústavný súd pri jeho určení vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

25. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä celkovú (z ústavného hľadiska neakceptovateľnú) dĺžku napadnutého konania spôsobenú v rozhodujúcej miere pomalou a neefektívnou činnosťou okresného súdu (bod 18 odôvodnenia tohto nálezu), dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 3 500 eur (bod 2 výroku tohto nálezu; návrhu na priznanie vyššej sumy nevyhovelo výrokom 4 tohto nálezu).

V.

Trovy konania

26. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

27. V zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

28. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľovi v rozsahu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky.

29. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2021 predstavuje sumu 181,17 eur a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) sumu 10,87 eur. Za dva úkony tak prináleží suma 362,34 eur a režijný paušál za dva úkony v sume 21,74 eur, čo spolu predstavuje sumu 384,08 eur, ktorú ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 76,82 eur, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd teda stanovil náhradu trov konania v sume 460,90 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Náhradu za tretí úkon právnej služby – vyjadrenie z 15. júna 2022 ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože obsah doručeného vyjadrenia nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

31. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júla 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu